

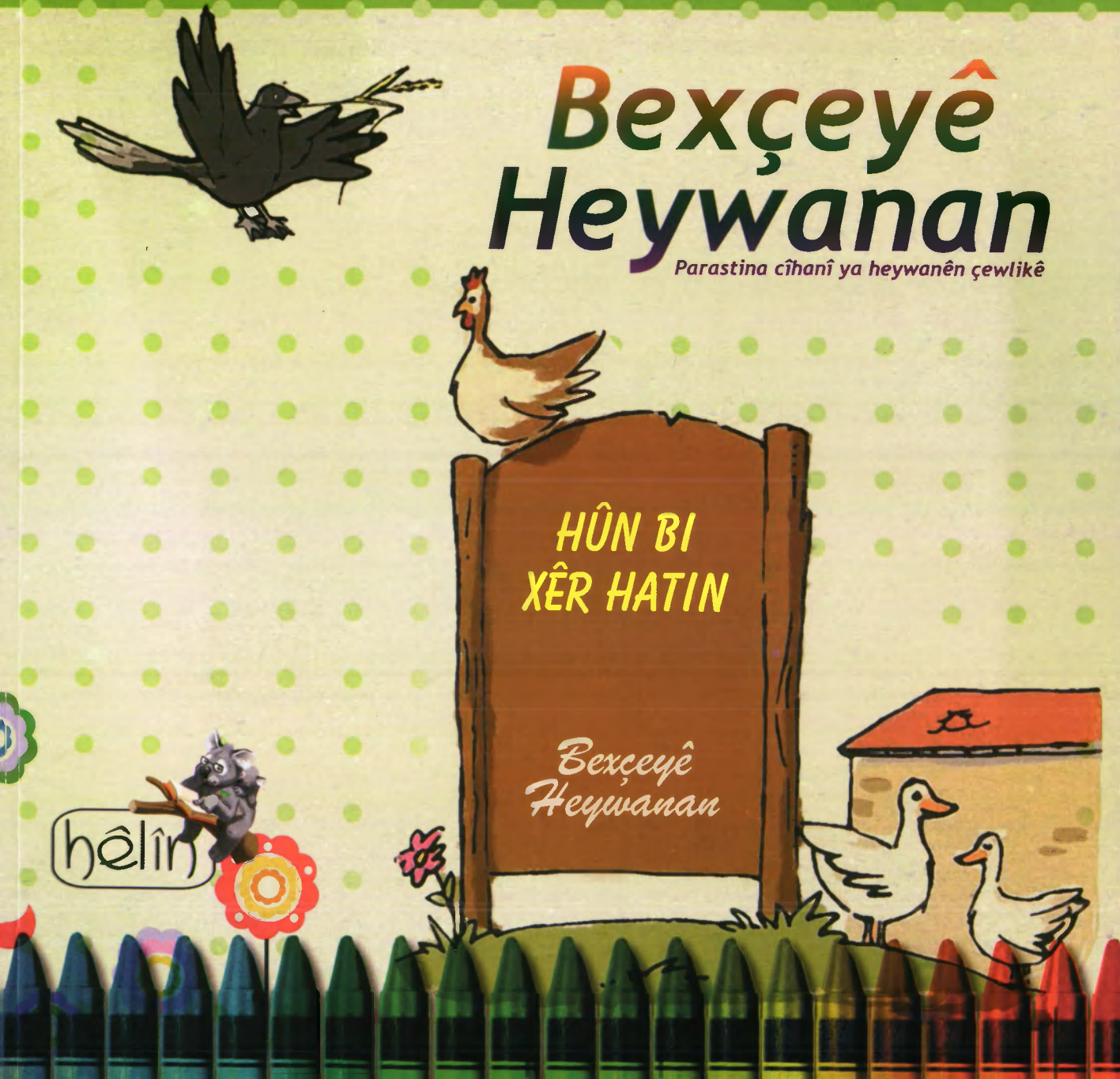
Bexçeyê Heywanan

Parastina cîhanî ya heywanên çewlikê

HÛN BI
XÊR HATIN

Bexçeyê
Heywanan

hêlin

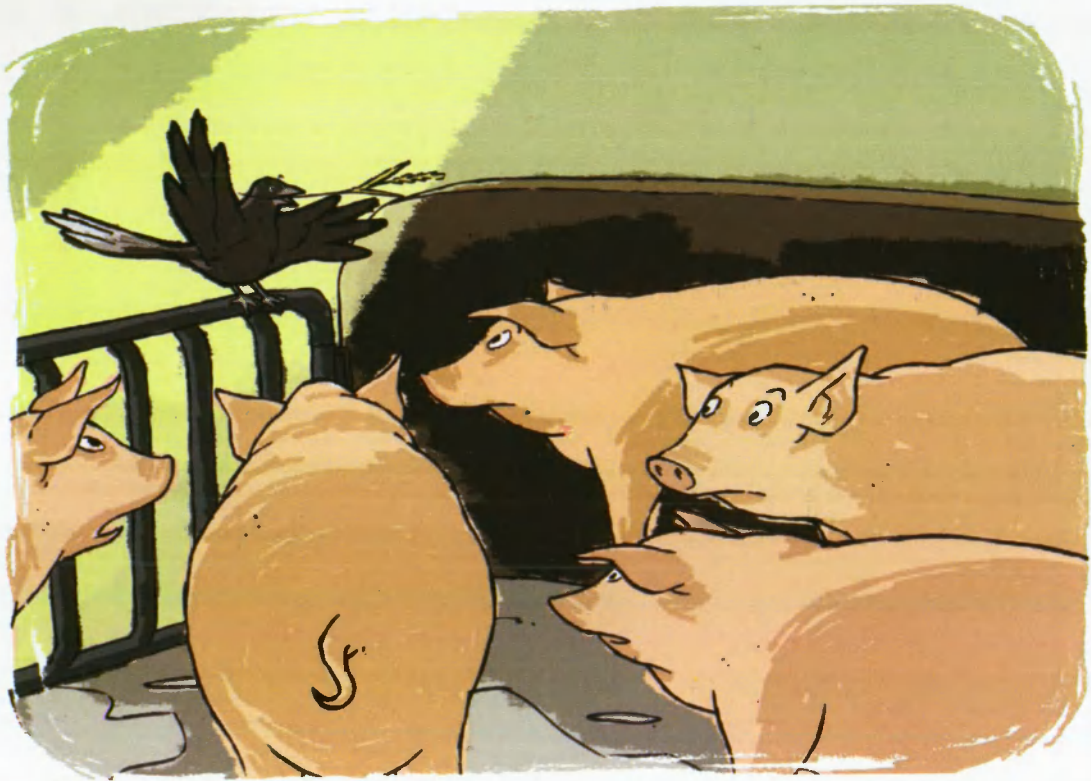

Hûn bi xêr hatin
Bexçeyê Heywanan
Parastina cîhanî ya heywanên çewlikê
Nivîs: Ghislain Zuccolo
Wêne: Nicolas Hunerblaes
Wergera ji fransî: Sacha Ilitch

HER tişt, roja ku, qijik Lolîta tevî çend pûşên di nav nikulên xwe de kete axura berazan dest pê kir. Berazan bi 'ecêbmayî lê nihêrt.

Beraz Berfê jê pirsî:

- Qijik Lolîta, ew çi ye di nav nikulên te de?

Qijik Lolîta qîriya:

- Pûş e lê... ma tu nabînî. We di jiyana xwe de qet pûş nedîtiye?

- Na, ma bi kêrî çî tê? Tu dixwazî pê çî bikî?
- Tu çawa dikarî pirseke wiha pûç bipirsî? Ma hûn qet li ser kayê li cîhekî nermokî raneketine? We qet di kadînan de bi veşartokê nelîstiyê?
- Hemû berazan bi dengekî gur û bilind got:
- Naaaaa!
- Ma hûn li ku derê radizên?
- Li vir, li ser erda rût...
- Ciyekî we yê nerm nîne? Ger ka û pûş jî tunebin hûn bi çî dilîzin?
- Em nalîzin, tiştêkî ku em pê bilîzin nîne.
- Bi rastî jî jiyanêke we ya xemgîn û xembar heye! Hûn çawa tehemûlî vê eziyetê dikin? Li vê derê, li çewlika kêleka we beraz derdikevin derve û ka û pûşên wan jî hene...
- De bes e, ji me re çîrokên vala me bêje! Berazê baş ew e ku zû û baş qelew bibe û serê xwe bi tiştên beredayî neêşîne! Bi ser de qîriya beraz Fredo.
- Here van çîrokên xwe yê pûç ji dostên xwe mirîşkan re bibêje!

Lolîta, qijika zimandirêj û çenebaz,
berê xwe da koxa mirîşkan.

WEXTÊ qijik Lolîta ket nav koxê, ji çavên xwe bawer nekir. Mirîşk li ser refan, di nav qefesên piçûk de li ser hev rêz kirî bûn.

Mirîşk wekî ku hemû kerr bin bi dengekî bilind bi hev re diqitqitîn. Mirîşk Sorê jê pirsî:

- Îcar tu kî yî? Bi rastî jî tu mirîşkeke 'ecêb î! Çima tu ne di qefesa xwe de yî?

- Ez ne mirîşk im! Bi hêrs bi ser de qîriya Lolîta. Ez qijik im.
 - Qijik? Vêca Qijik çi ye? Tu li vir çi dikî, vegere qefesa xwe! Mirîşkan di jiyana xwe de qijik nedîtibûn. Lolîta jî 'ecêbmayî mabû, wê jî qet hewqas mirîşk li ser hev di qefesên wiha piçûk û teng de nedîtibûn.
 - Ma hûn çi dikin di nav van qefesan de? Hûn çima dernakevin, îro hewa jî xweş e...
 - «Derketin???» Mirîşk bi hev re û bi tirs qîriyan.
 - Derve?... Naaa, gelek talûke ye, rawir hene, kûçik û pisîkên bê xwedî hene, dizên mirîşkan hene....
 - Rast e lê, ma hûn naxwazin hewa paqij bistînin, bibezin, bifirin, xwe di nav toz û dumanê de bigevizînin. Ma hûn naxwazin jiyanekê mirîşkane ya normal bijîn?
- Di wê navê de Dornano, xwediyê çewlikê, ji ber bêdengiya mirîşkan bi meraq kete hundirê koxê û çav bi Qijik Lolîtayê ket û bi ser de qîriya:
- Min tu qefalt, diza heram!!! Wî digot qey qijik hatiye qûtê mirîşkan bixwe.

Lolîta firiya çû cem şamiyan.

- Q** **IJK** Lolîta dema ku ket hundir, çi bibîne, her der tijî şamî ne, hemû li ser hev kom bûne, ji yekê ji wan pirsî:
- Gelo çiqas şamî li vir hene? Ma kî dikare we bijimêre?
 - Em 25 hezar in!
 - Weeeeh! Hûn çawa dikarin tehemul bikin?!
 - Erê welleh, di her metrekareyekê de em 8 kes in. Em êdî nikarin bîhna xwe derxin.

Em qet nikarin ji xwe re çend deqîqeyan bi hêsanî rakevin. Ew jî çi raketin! Yan hinek te aciz dikin, yan jî te tahm didin.

Ez êdî tehemul nakim.

- Çima cîhê we ewqas tarî ye? Çima pencereyên we nînin?

- Ji bo ku em zêde esebî nebin. Lê bi rastî, her ku wext derbas dibe êdî em nikarin hevûdin tehemul bikin.

- Di vê rewşê de normal e, ev ne tiştekî ecêb e, Lolîtayê got.

Şamî Gilgil, gelek kêfxweş bû, ji ber ku ev cara yekem e ku kesek li halê wan ê xemgîn û xembar dipirse û got:

- Bi ser de jî, sergoyên me qet nayên paqijkirin û bîhneke gelek xerab jê tê. Bifikire, em 25 hezar kes in! Ez ji ber birînên li ser sînga xwe diêşim, ji ber îltihab û bîhnçikînê, êdî ji vê jiyanê aciz im, tehemul nakim!

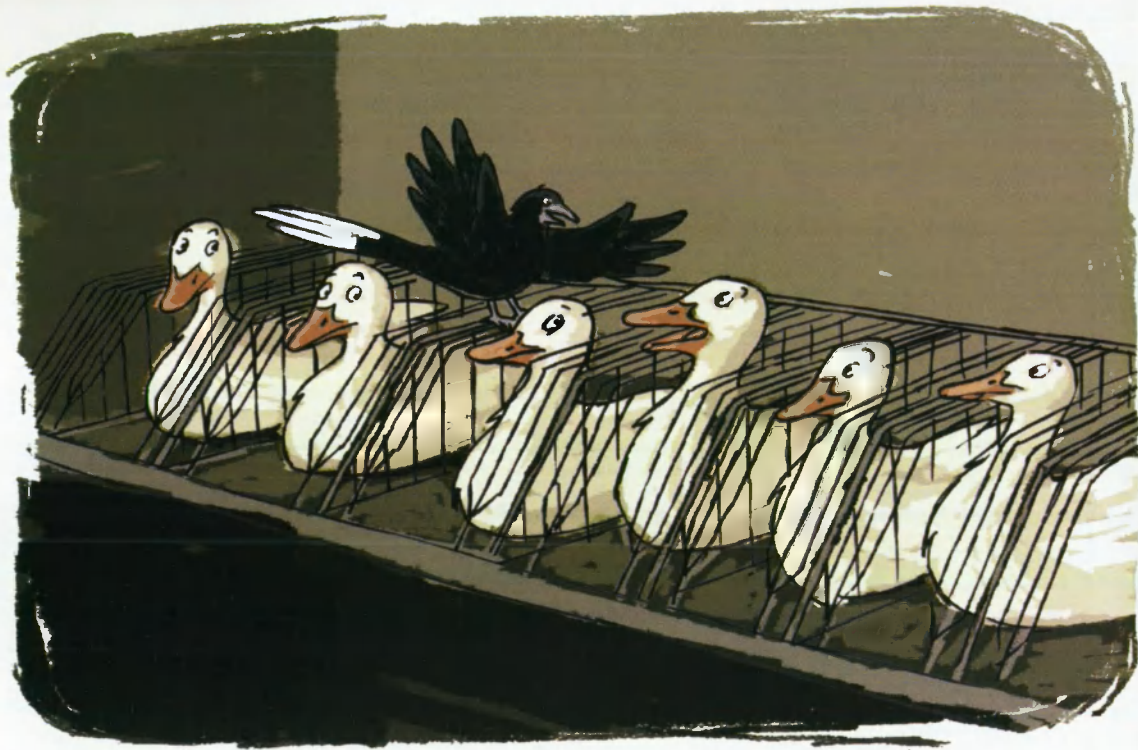
Qijik Lolîtayê berê xwe da şamî Gilgil û jê pirsî:

- Weeeh, tu çiqas qelew î!..

- Ji bo ku em karibin zû û pir baş qelew bibin em hatine hilbijartin, ji bo ku em gelek goşt bidin... Lê li me nafikirin, ez gelekî diêşim û nikarim li ser piyên xwe rawestim, êdî em nikarin vî laşê xwe yê giran hilgirin.

- Ev çi ye, ev çi jiyan e!?! qîriya Lolîta.

Lolîtayê îcar jî berê xwe da koxa werdekan.

WERDEK hemû di nav qefesên piçûk û teng de bûn.
- Ev çi halê we yî xerab e, çima hûn hemû wiha qefeskirî ne?
Ji yekî ji wan pirsî. Werdekekê lava kir û got:
- Çi dibe, bi xêra xwe me ji vir derîne! Ez ê êdî biteqim hê jî bi zorê xwarinê didin min... Ji bo xwedê qefesa min veke, ez dixwazim serbest û azad bim!

- Ji bo çî, li vir, hemû heywan ewqas xemgîn in? Hûn li benda çî ne, çîma hûn serî hilnadin.

- Lê em nizanin bixwînin, em nizanin binivîsin, divê em çî bikin da ku êş û eziyetê nedin me. Ji kerema xwe re alîkariya me bike!

- Ez ê bi Cano re bipeyivim, ez bawer dikim ku ew ê bikaribe alîkariya we bike.

Cano kurikek e ku ew û Lolîta hev baş nas dikin. Lolîtayê gelek caran xarên Cano ji hewşa dibistanê dizîbûn û paşê jî qebûl kiribû lê ve-gerîne û bi vî awayî bibûn hevalên hev.

Niha saeta bîhnvedanê bû,
Lolîtayê berê xwe da dibistana gund.

CANO, wek hergav, li hewşê bi xarên xwe dilîst, çav li Lolîtayê ket û got:

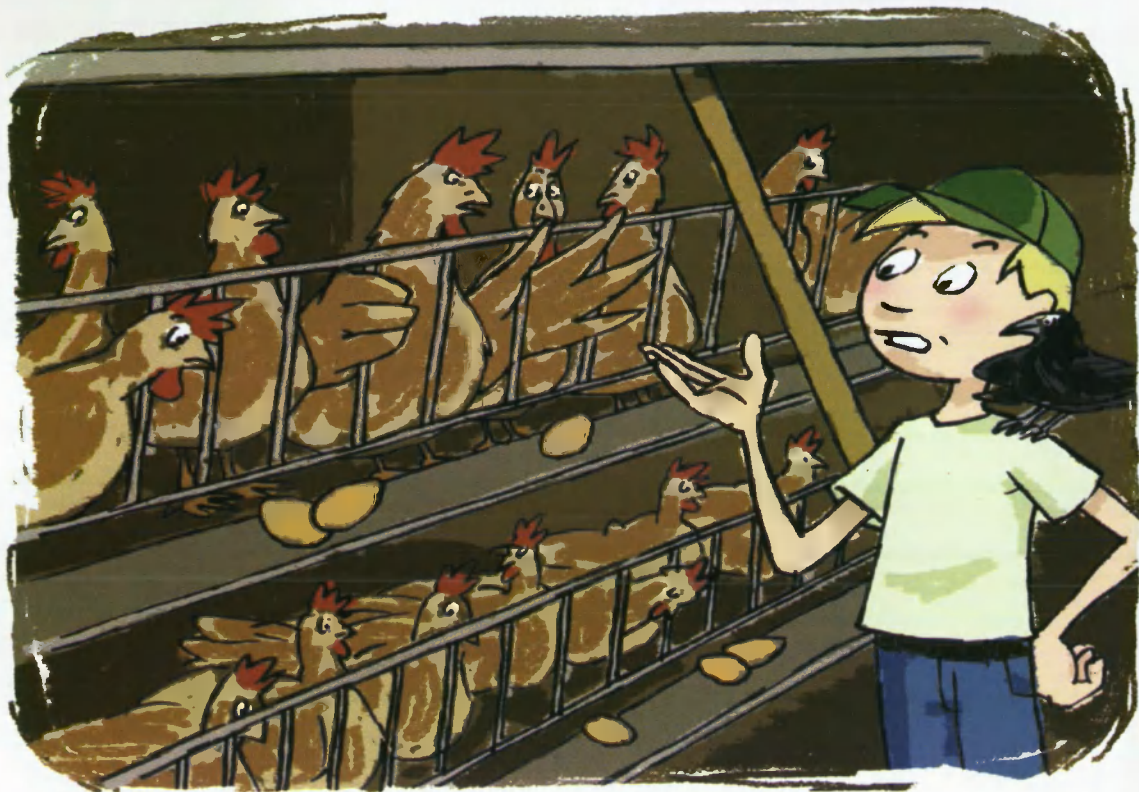
- Naaa, tu dîsan hatî xarên min bidizî!

- Na, îro bi rastî jî, karên gelek giringtir û leztir hene ku bên kirin.

- Tu dizanî di wan gom û axur û çewlikên der dora gund de çi diqewime, çi heye?

- Na... Nizanim, bawer im ku ka, pûş û traktor hene...
- Naaa, na. Di wan embar û axuran de beraz, şamî, mirîşk werdek û hin heywanên din di qefesan de zindankirî ne! Di rewşeke xerab de ne!..
- Himm, lê min qet ew nedîtine. Wisa be çima xwe vedişêrin?
- Ew xwe venaşêrin, mafê wan nîne ku derkevin. Gelekên wan di nav qefesên piçûk de girtî ne, qet tavê nabînin, li ser hevûdin rêzkirî ne.
- Lê gelek baxçe û hêşînayî li der û dora gund hene, çima dernakevin?
- Ê bi vî awayî ew zûtir qelew dibin. Ger tu jî têra xwe hereket nekî û hemû roja xwe li ber televîzyonê derbas bikî tu yê jî qelew bibî. Ji bo wan jî her wiha ye. Ger ew jî nikaribin di qefesên xwe de tevbigerin, ew ê pir zû qelew bibin!
- Heywanên belengaz... Divê ku em alîkariya wan bikin.
- Baş e, tu dixwazî ku em piştî dibistanê herin ba wan?
- Baş e, saet di 16an de li ber derê dibistanê!

Cano û Lolîta weke soz dabûn hev,
bi hev re çûn baxçeyê heywanan, pêşî ketin koxa mirîşkan.

Ji seredana Lolîtayê bi vir de di nav mirîşkan de qîreqîr û qû-
teqût bû, ji rewşa xwe gazin dikirin.
Qutqutik mirîşka aqiltirîn a wan bû û ji bo li ser rewşa wan
bipeyive hatibû hilbijartin:

- Me qerar da ku êdî em hêkan nekin. Êdî bes e! Cîhê me nîne ku em
bi rihetî baskên xwe vekin.

Me qet tav jî nedîtiye, em nikarin hêkên xwe di xapekê de bikin.

Lolîtayê ji me re got çend metre dûrî me, li pişt van dîwaran esmanekî şîn, tav û mêrg û çîmen hene.

Ev neheqiyeye mezin e, çima em li vir girtî ne?

Cano got:

- Ji min mepirsîn, ez bersiva vê pirsê nizanim. Dornano xwediyê vir e, divê hûn jê bipirsîn. Ew ê karibe bersiva we bide...

Mirîşk Qutqutik gotina Cano birrî û got:

- Divê ku tu alîkariya me bikî. Me qerar daye ku êdî em ê hêkan nekin û herwisa jî divê hemû heywanên vê derê dev ji kar berdin.

Ger em bi hev re yek bin, em ê karibin jiyaneyeke çêtir bi dest xin.

- Ev fikreke pirrrrr baş e! Qîriya Lolîta.

- Ez pêşniyar dikim ku ji her cinseke heywanan berpirsiyarek bê hilbijartin. Sibê êvarê piştî ku tarî ket erdê Canoyê were deriyê qefesên kesên ku hatine hilbijartin veke û em ê li ser bîra gund bi dizî bicivin. Em ê xwe ji bo serhildanê amade bikin hevalnoooo.

Mirîşkan hemûyan ev biryar qebûl kir û
bi kêfxweşî bû qutquta wan.

ROJA din, berî êvarê, weka ku soz dabûn hev, hemû heywan li ser bîra gund civiyan. Yekemîn kesê ku dest bi axaftinê kir berdevkê kîroşkan Kolan bû:

- Min hemî jiyana xwe di qefesên piçûk de derbas kir, ev cara yekem e ku ez derdikevim û piyên xwe datînim ser axa hişk.

Yekem car e ku giyayê teze tam dikim. Lingên min gelek diêşin ji ber li piya rawestana di van qefesên piçûk de.

Ji ber ku em di van qefesan de tenê dikarin li piya rawestin.

Em kêroşk vê rewşê ne dixwazin ne jî tehemûl dikin.

Piştire, bizin Nazikê mafê gotinê xwest û got:

- Ev çi hal e, qedera me çawa tayin kirine? Hefta berê dotmama min bi qamyonê şandin heta Yunanistanê bêy ku carek be jî êm bidin wan. Rêwîtiya wan 90 saet dom kiribû. Paşê min bihîst ku dotmama min a reben ji germê û birçîbûnê bê taqet ketiye û miriye.

Ev şermek mezin e, çima me ewqas dûr dişînin?

Hemî heywanan bi qîreqîr û xemgînî gazinên xwe dikirin.

- Bes e, bes e, neqîrin. Ez derdê we fam dikim, lê çi ji destên min tê? Ez bi serê xwe nikarim tişteki bikim.... Cano ji wan re got.

- Divê ku em hemû bi xwediyê we Dornano re bipeyivin, da ku bi awayekî mirovane bi we re miemele bike. Pêşniyara min ev e ku em niha biçim Dornano bibînin û derdê we jê re bibêjin.

- Lê belê niha ew raketiye, qijik Lolîtayê got:

- Emê jî wî şiyar bikin û pê bidin famkirin ku rewş gelekî ecele ye û nikare wiha dom bike, Cano bersiva wê da.

Li ser van gotinan berê xwe dan
mala Dornano.

Di demeke kurt de, ji her cûreyekî heywanek ket salona Dornano, ku wî qet texmîna tiştêkî wiha nedikir.
- Birêz Dornano, ji ber ku ev heywan gazinên xwe ji jiyana ku didomînin dikin, ez hatime vir, got Cano.

Arthur, werdek, mafê gotinê stand û got: Belê, baskên me hene ji bo firînê, piyên me hene ji bo bazdanê û çavên me hene ji bo dîtina tiştên xweşik û bedew. Bihêlin em ji qefesên xwe yên teng derkevin.

Dornano destên xwe ber bi esman ve rakir û got:

- Hûn dixwazin ez çî bikim? Ger hûn li derve bijîn, wê hêkên we bihatir bin, û wê kes ji min nekire... Ger ez zêdetir cih bidim we, ew ê li ser min bihatir rûnê, û goştê we jî dê bihatir be.

- Lê li me.., kes li me difikire? Qîriya mirîşka pîr Sorê.

- Ez êdî naxwazim hêkan bikim, ji ber ku hergav ji me zêdetir dixwazin. Ez ewqas hêkan dikim, êdî hestiyê min î pîr nikare laşê min hilgire.

- Ne ji min re, divê ku hûn van tiştan ji mişteriyên re bibêjin, got Dornano.

- Ez dixwazim hinekî zêdetir we azad bikim, lê ger nikaribim hêk û goştên we bifroşim, ez ê îflas bikim û ez ê mecbûr bimînim ku we hemîyan bişînim selexaneyê.

- Fikrek min heye! Cano bi dengê bilind got.

- Pêşniyar dikim ku em zarokan bînin çewlikê, em ê ji wan re çîroka we bibêjin, da ku ew jî dê û bavên xwe îqna bikin êdî çewlikên ku tişt û xwarinên zû çêdikin nestînin. Dornano bi dengê fetisokî dibêje:

- Lê hûn ê kengî kar bikin?

- Em ê êdî kar nekin, em ê ji Komela Parastina Ajelan bixwazin ku van deran bikin û te jî teqawid bikin. Tu yê jiyanê xweş û rehet li vir, li ba me derbas bikî. Em deng bidin: Kî ji bo vê fikrê ye, kî li dij e?

Ev pêşniyar bi piraniya dengên hat qebûl kirin.

Roja 12ê hezîranê 2006an çewlika Dornano firotin
Komela Parastina Ajelên Çewlikan

QIMSÎD, serokê komelê, li ber hemû endam û mêvanan got:
 - Dostên hêja, me îro ev çewlik kirî. Em wê pêşkêşî we dikin,
 ew ya we hemûyan e. Hûn li vir azad in û dikarin heta dawiya
 jiyana xwe li vir bijîn.

Dergehê vê derê ew ê ji bo hemû heywanên feqîr û belengazên
 dinyayê vekirî be. Ga, çêlek, mirîşk, beraz, werdek, qaz, kêroşk... hûn
 ê li ser vî erdî berdevkên hemî heywanên ku êş û azarê dikşînin be.

Ez ji we dixwazim ku hûn
pêşwaziyêke pir baş li zarok û dê û bavên wan bikin.
Ji wan re çîroka jiyana xwe bibêjin, bi vî awayî hûn ê alîkarê
pêşvebirina rihetiya heywanên din bin jî. Dostên hêja hûn
qehreman in, heywanên din jî bi we serbilind in û piştî xwe
bi we girê didin. Ev cîh û war yê we ye, em navê wî jî datînin:
Baxçeyê heywanan.
Cano û Dornano û hemî heywan gelekî di bin tesîra vê axaftinê de
man û hin ji wan bi dizî çend rondik ji çavên xwe anîbûn xwar.

Bi vî awayî çîrokeke ciwan a Baxçeyê Heywanan dest pê kir.

Zarokno! Werin em wêneyan birengînin!..

Zarokno! Werin em wêneyan birengînin!..

Ferhengok

ajel: heywan

axur: mala heywanan

belengaz: feqîr, hêsîr, hejar

bigevizînin: gevizîn (ji gevizandinê, xwe li erdê gêrkin)

bîhnvedanê: li dibistanê an li kar navberiyek kurt.

çenebaz: kesê ku zêde dipeyive, her dipeyive

qefes: ciyê ku tê de heywanan zîndan dikin

çewlik: çiftlix, baxçe

cûre: çeşîd,

dotmam: keçap, keçmam

gazin: şikayet, nememnûniyetî

hilbijartin: ji hinan yek neqandin, bijartin

hovane: weşane, nemirovane

komal: civata kesên ku xwedî heman kar an xwedî heman bawerî

nikul: devê balinde, çivîk, teyr hwd.

pêşniyar, raya xwe gotin.

pûş: giyayê hişk

qeder: çarenûs, çarenivîs

rondik: hêsir, histirê çavan

selexane: cîhê ku lê heywanan serjê dikin.

sergo: koma zîrç an rêxê

serîhildan: nerazîbûna xwe nîşandan

teqawid: dest jji kar kêşan, xanenisîn

xar: bilyeyên leystikê

xemgîn û xembar: dilêşî, derdkişandin.

Hêlîn:7

La ferme des animaux

Protection mondiale des animaux de ferme
www.pmaf.org

Hûn bi xêr hatin

Bexçeyê Heywanan

Parastina cîhanî ya heywanên çewlikê

Nivîs: Ghislain Zuccolo

Wêne: Nicolas Hunerblaes

Wergera ji fransî: Sacha Ilitch

Berg: Azad Aktürk

Dîzayn: Evîn Rohan

Lênêrîna kurdî: Y. Karademir, M. Lewendî

Çapa Yekem: Stembol, 2009

Çap: Berdan Matbaası

Sadık Dasedögen Davutpasa Cad.

Güven San. Sit. C Blok, No: 239

TOPKAPI / İSTANBUL

Tel: (0212) 613 12 11

© Avesta , 2009

AVESTA BASIN YAYIN

REKLAM TANITIM MÜZİK DAĞITIM LTD. STİ.

Sakız Ağacı Caddesi

Öğüt Sokak No: 7

BÉYOĞLU / İSTANBUL

Tel-Fax: (0212) 251 44 80

(0212) 243 89 75

Ekinciler Caddesi

Nurlan Apt. Giriş Katı No: 2

OFİS / DİYARBAKIR

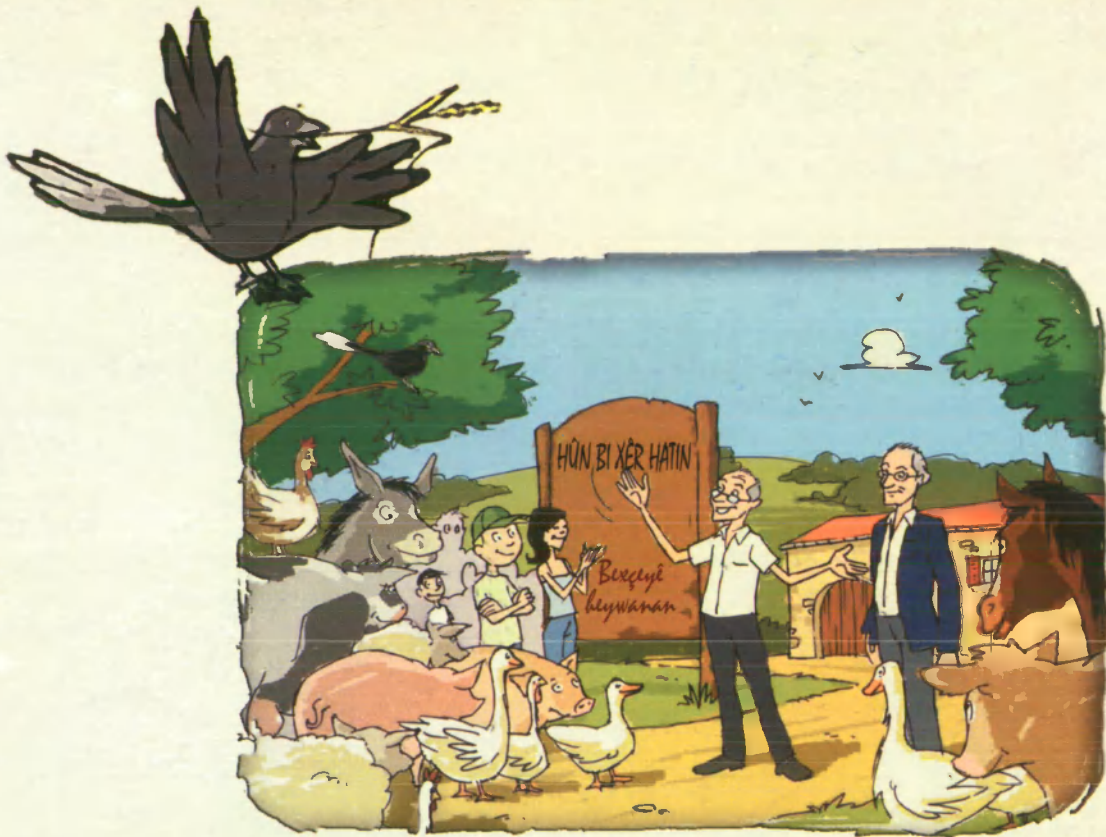
Tel-Fax: (0412) 223 58 99

www.avestakitap.com

info@avestakitap.com

ISBN: 978-9944-382-88-5

www.avestakitap.com

ISBN 978-9944-382-88-5

9 789944 382885

hêlîn

